

Capitolul I

ASPECTE PRELIMINARE PRIVIND TRAFICUL DE DROGURI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

1.1. Caracteristica și clasificarea generală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora

Drogurile au fost prezente de-a lungul întregii istorii a umanității, de la geto-daci, romani, vikingi, și până la azteci și iranieni. Acestea erau folosite în cadrul ritualurilor mistice, ceremoniilor religioase, în scopuri terapeutice, dar și pentru a induce o plăcere sau pentru a diminua frica ostașilor înaintea bătăliilor, pe timp de război.

Actualmente, la nivel global se constată o dezvoltare rapidă a diverselor noi tipuri de droguri, precum și o creștere masivă a numărului de persoane ce consumă substanțe narcotice în scopuri nemedicinale, în special în rândul tineretului. Pentru a determina situația, dinamica, tendințele narcomaniei, precum și măsurile și mijloacele de prevenire și combatere a acestui fenomen, este necesară efectuarea unei delimitări clare între noțiunile conceptuale din domeniul vizat.

Termenul „narcomanie”, din punct de vedere etimologic, provine de la cuvintele grecești „narche” (înțepenire, somn) și „manie” (demență, pasiune), semnificând atracția bolnăvicioasă față de droguri.¹ Narcomania desemnează atracția inopinată către una sau mai multe substanțe narcotice, de tip vegetal sau sintetic, în funcție de proveniența lor, cu proprietatea de a acționa asupra sistemului nervos. Utilizatorul experimentează, în urma consumului, în doze mici, starea de satisfacție sufletească, iar, în doze mari, acestea provoacă ebrietate sau chiar somn narcotic.

Potrivit definiției date de Organizația Mondială a Sănătății, narcomania este o stare de intoxicație, periodică sau cronică, nocivă pentru persoană și societate, provocată prin consumul repetat de substanțe narcotice sau psihotrope.

¹ И. Денисов, Предотвращение и раскрытие изготовления, хранения, закупки и продажи наркотических веществ, Казань, 2000, р. 55.

Termenul de „drog” în spațiul românesc a fost preluat din literatura internațională, mai cu seamă din cea anglo-saxonă, în care termenul de ”drug” are sens de medicament, dar are și conotație de produs care duce la toxicomanie, sens pe care îl are și în limba română.

O primă definiție a drogului, ce se regăsește și în Dicționarul Explicativ Român este: „drogul reprezintă acea substanță de origine vegetală, animală sau minerală, care se întrebuintează la prepararea unor medicamente și ca stupefiant”.²

Lato sensu, drogul a fost definit de către Jenică Drăgan ca fiind „orice substanță utilizată în terapeutică, datorită unor proprietăți curative, dar al cărei efect este, câteodată, incert și nociv pentru organismul uman”. Totuși, această definiție este mult prea vagă, generalizând medicamentele.

Din punct de vedere farmacologic, drogul este substanța utilizată în medicină și a cărei administrare abuzivă (consum) poate crea dependență fizică și/sau psihică ori tulburări grave ale activității mentale, percepției, comportamentului, cunoștinței.

Sensul clasic al termenului „drog” este considerat a fi (definiția dată de Organizația Mondială a Sănătății), „acea substanță care, odată absorbită de un organism viu, poate modifica una sau mai multe funcții ale acestuia”.³

În conformitate cu unele recomandări ale Organizației Mondiale a Sănătății, substanțele sau clasele de substanțe psihoactive (drogurile), care produc asemenea modificări și generează dependența, sunt următoarele: alcoolul, opiaceele, derivatele canabisului, sedativele și hipnoticele, cocaina, halucinogenele, tutunul, solvenții volatili, alte substanțe psihoactive și substanțe din diferite clase, utilizate în asociere.⁴

În sens juridic, potrivit documentelor internaționale, prin drog se înțelege „stupefiantele supuse controlului internațional prin Convenția Unică privind Stupefiantele, din 1961” și „substanțele psihotrope al căror control internațional este prevăzut de Convenția privind Substanțele Psihotrope, încheiată în anul 1971”.⁵

În Legea Republicii Moldova nr. 382 din 06.05.1999 cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor, legiuitorul definește drogul ca „substanță narcotică (stupefiant) sau psihotropă, de origine naturală ori

² ****Dicționar explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998.

³ Jenică Drăgan, *Aproape totul despre droguri*, Ed. Militară, București, 1994, p. 41.

⁴ Organizația Mondială a Sănătății – Seria de rapoarte tehnice nr. 836/ 1993, p. 6.

⁵ Jenică Drăgan, *op. cit.*, p. 41.

sintetică, preparat care conține o astfel de substanță, altă substanță, preparat medicinal sau inhalant chimic cu efecte narcotice sau psihotrope”. În sensul aceluiași act juridic, prin substanță narcotică (stupefiant) sau psihotropă înțelegem „substanță de origine naturală sau sintetică care provoacă dereglări psihice și dependență fizică, la consumul lor abuziv”.⁶

Psihotrope sunt considerate toate substanțele de origine naturală (vegetală, animală ori minerală) sau de sinteză, susceptibile să modifice, într-un mod oarecare, activitatea psihicului și comportamentului uman. „Ele acționează direct asupra sistemului nervos central, influențând inegal, selectiv sau global, atât funcțiile psihice instinctive, cât și procesele mintale și emoționale”.⁷

În literatura de specialitate și în practică există numeroase clasificări ale drogurilor, având la bază diferite criterii, cele mai cunoscute fiind: după efectul produs asupra sistemului nervos central – (aici și mai departe S.N.C.), după originea lor, după regimul juridic al substanțelor, după dependența generată sau după modul de administrare.

A. *Clasificarea drogurilor în funcție de efectul asupra S.N.C.*, se consideră, în general, cea mai adecvată, fiind cea utilizată, în practică, de organismele O.N.U., preluată și de Organizația Internațională a Poliției Criminale – INTERPOL.

În conformitate cu acest criteriu, drogurile se clasifică astfel:

- substanțe stimulente sau psihoanaleptice;
- substanțe depressoare sau psiholeptice;
- substanțe perturbatoare (halucinogene) sau psihodisleptice.

1. Stimulentele sunt substanțe care accelerează activitatea S.N.C. Din această categorie fac parte: frunzele arbustului de coca, crack-ul, khat-ul, amfetaminele, anorexigenele și psihostimulenții. Acestea se subclasifică în:

→ *stimulente ale veghii* – amfetamina, cofeina, cocaina, cathina. În doze moderate acestea întrețin starea de veghe, cresc activitatea mintală și creează o senzație de bine.

→ *stimulente ale umorii* – substanțe ce îndepărtează starea depresivă.

⁶ Legea Republicii Moldova nr. 382 din 06.05.1999 cu privire la circulația subsatanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor.

⁷ Marian Bărbulescu, Emanoil Prodan, Ion Grigorescu, *Prevenirea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor la regimul stupefiantelor*, Ed. Serviciul editorial și cinematografic – Ministerul de Interne, București, 1979, p. 105.

2. Depresoarele sunt substanțe care încetinesc activitatea S.N.C., în general ele având efecte analgezice și sedative. Principalele substanțe ce fac parte din această categorie sunt: opiul și derivații săi (morfină și heroină), medicamente pe bază de opiu sau derivați ai acestuia, morfinice de sinteză, barbiturice, tranchilizante și hipnoticele.

3. Halucinogenele sunt substanțe care perturbă activitatea S.N.C. și provoacă alterări ale percepției temporale și spațiale. În fapt ele „deformează senzațiile și percepțiile celui care le utilizează”. În această categorie sunt cuprinse: canabisul, L.S.D. 25, mescalina și altele.

B. Clasificarea drogurilor în funcție de originea produsului:

- droguri naturale;
- droguri de semisinteză;
- droguri de sinteză (sintetice).

1. Drogurile naturale sunt cele obținute direct din plante sau arbuști: opiul și opiaceele, canabisul și rășina acestuia, khat-ul, frunzele de coca și derivații săi și alte plante cu principii halucinogene.

2. Drogurile de semisinteză sunt cele realizate prin procedee chimice, pornind de la o substanță naturală extrasă dintr-un produs vegetal (heroină, L.S.D.).

3. Drogurile de sinteză sunt elaborate în întregime prin sinteze chimice: metadona, mescalina, L.S.D. 25, amfetamina, designer-drugs, ecstasy ori alte substanțe psihotrope, obținute în laboratoare clandestine. Tot în această categorie sunt incluși și „solvenții volatili și alte produse cu proprietăți asemănătoare drogurilor”. Tot droguri de sinteză sunt considerate mai multe produse ce sunt deturnate de la folosirea lor tradițională, fiind, totodată, larg răspândite și ușor de procurat. Acestea antrenează o puternică dependență psihică și uneori fizică, producând, totodată, și fenomenul de toleranță.

C. În funcție de regimul juridic al substanțelor, acestea se împart în două categorii:

1. substanțe a căror fabricare și administrare sunt supuse controlului (morfină, barbituricele) – fiind folosite în tratamente medicale;

2. substanțe total interzise (L.S.D., heroină, ecstasy, cocaină).

D. În funcție de dependența generată (clasificare de ordin medical), drogurile se împart în trei categorii:

- droguri ce creează dependență fizică;
- droguri ce creează dependență psihică;

- droguri ce creează dependență mixtă – din această ultimă categorie fac parte cele mai multe stupefiante.

E. După modul de administrare (de consum), drogurile se împart în: injectabile, ingerabile, de prizare, de masticare, de fumare, de inhalare, unele putând fi consumate și sub formă de supozitoare.

O clasificare extrem de importantă este și cea statuată în dreptul internațional conform căreia, în funcție de plasarea pe unul din cele două tablouri ale Convenției unice privind stupefiantele din anul 1961 și respectiv patru tablouri din Convenția privind substanțele psihotrope din anul 1971, drogurile se împart în *stupefiante și substanțe psihotrope*.⁸

Potrivit art. 1 lit. q și r al Convenției Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit și abuzului cu stupefiante și substanțe psihotrope, semnată la Viena în 1988, această clasificare arbitrară este menținută și chiar întărită.

Pierre Deniker realizează o clasificare generală a psihotropelor, în cadrul căreia grupele chimice sunt repartizate pe tipuri de acțiuni astfel:

- Psiholeptice – hipnotice;
 - tranchilizante și sedative;
 - neuroleptice;
 - regulatoarele umorului.
- Psihoanaleptice – stimulentele stării de veghe;
 - antidepresoare, stimulente ale umorului;
 - alte stimulente (drogurile cafeinice, cafeaua, ceaiul, cola, guarana, khat, tutun, camfor etc.).
- Psihodisleptice – halucinogene și onirogene (mescalina);
 - stupefiantele (cocaina, heroina);
 - alcoolul și derivații săi.

În toată lumea, drogurile sunt supuse unui regim strict. În scopul contracarării traficului ilicit cu astfel de substanțe, acestea sunt supuse unui control internațional. Gama acestor substanțe este extrem de variată însă, totuși, există anumite categorii de droguri implicate mai des în trafic ilicit, printre care:

Opiul – Papaver somniferum album – macul de grădină – este un produs stupefiant cunoscut de milenii de către om. Este o plantă erbacee cu petalele albe,

⁸ Pavel Abraham (coordonator), *Dicționar de droguri, toxicomanii și dependențe*, Ed. Științelor Medicale, București, 2005, p. 43.

uneori albe și roșii, care poate crește până la 1,5 m înălțime. Înflorește la trei-patru luni după semănare. Cultura se dezvoltă, de regulă, la înălțimi între 300 și 1.200 de metri.

Multe state autorizează cultura de mac pentru extragerea opiului și folosirea acestuia în scopuri medicinale și științifice. Extracția licită a opiului se face sub controlul Organului Internațional de Control al Stupefiantelor. Șapte din aceste state sunt autorizate, prin Protocolul din 1953, să exporte opiul, acestea fiind: India, Iran, Bulgaria, Iugoslavia, Grecia, Turcia și Comunitatea Statelor Independente (11 state din fosta U.R.S.S.). În prezent, India este unica țară care încă exportă opiu.

În afara țărilor în care macul este cultivat în mod licit, există țări în care planta cultivată este destinată producerii de opiu, morfină, heroină. Aceste țări sunt: Myanmar, Thailanda și Laos (Triunghiul de aur), Afganistan, Pakistan și Iran (Cornul de aur), Liban și Mexic.

Opiul preparat este un drog care, de regulă, se consumă cu ajutorul pipei de opiu, dar uneori este și ingerat sau băut.

Se disting efecte dorite de consumatorii de opiu și efecte nedorite, nefaste. La început, acesta provoacă o stare dezagreabilă, urmată de o senzație euforică, cu exaltare și imaginație. Fumătorul are nevoie de repaus și liniște, pentru a atinge o stare contemplativă. Pe termen scurt, opiul îi va cauza consumatorului amețeli, greață, cefalee, precum și o depresie a centrilor respiratori. Pe termen lung apar tulburări organice (constipație, pierdere a greutateii și a poftei de mâncare etc.), precum și o pierdere a interesului, scădere a dispoziției.

De obicei, opiul generează, la consumatori, o dependență fizică, psihică și toleranță.

Morfina – principalul alcaloid al opiului – a fost, pentru prima dată, izolată la începutul sec. al XIX-lea. Analgezic și calmant foarte puternic, morfina a început rapid a fi utilizată ca drog.

În prezent, morfina face obiectul atât al unei producții licite, cât și ilicite. Folosirea morfinei în terapeutică este foarte răspândită, însă întrebuințarea acesteia în calitate de drog, actualmente, este foarte limitată.

Morfina există sub formă de lichid injectabil, păstrat în fiole, sau pudră albă, maro sau bej, fără miros, cu un gust amar, de obicei sub formă de comprimate. Morfina are un efect hypno analgezic și calmant, generându-i consumatorului o